

Uttale til jordbruksforhandlingene 2014

Møre og Romsdal Bondelag har mottatt uttale til årets jordbruksforhandlinger fra 30 lokallag. I tillegg har 10 av våre samarbeidende organisasjoner levert skriftlig uttale til oss. Arbeidsutvalget, bestående av fylkesleder, nestleder og organisasjonssjef, gjennomførte et arbeidsmøte 21. februar der innkomne innspill ble gjennomgått og vurdert. Og dette la grunnlag for sak om jordbruksforhandlingene på styremøte 26. februar. Under generaldebatten på vårt årsmøte 8. mars kom det også fram mange viktige synspunkter. Tirsdag 11. mars inviterte vi samvirke- og landbruksorganisasjoner til et utvida styremøte, og representanter fra 9 av disse la fram sine viktigste saker til jordbruksoppjøret. Alt dette er lagt til grunn når styret i Møre og Romsdal Bondelag fremmer sin uttale til jordbruksforhandlingene 2014.

Oppsummering over de mest prioriterte tiltakene

I alle år har vi krevd kronemessig lik utvikling med andre næringer, og at gapet til en viss grad skal tettes. Dette prinsippet må videreføres. Det er viktig å ha stort fokus på de overordnede prinsippene. Det er lite trolig at det er flertall på Stortinget for å redusere samlet støtte, men det ligger an til vesentlig omfordeling. Målet må være å få til en best mulig avtale. Det må legges kloke strategier på hva en kan forhandle om og hva vi må stå steilt på, og det er særdeles viktig at forhandlingsutvalget får handlingsrom. Med underskudd på grovfôrbasert kjøtt, og bekymring for melketilførselen på sikt, må vi stimulere til økt arealproduktivitet. Det er viktig å øke matproduksjon på norske ressurser.

Pris

Handlingsrommet som tollvernet gir må utnyttes så mye som mulig. For enkelte husdyrproduksjoner er markedssituasjonen vanskelig, men for storfe, lam og melk skal det være rom i markedet for å øke prisene vesentlig.

Budsjettoverføringer

Budsjettmidler må minst være på nivå som tidligere og aller helst økes. Det er særdeles vanskelig å akseptere en nedgang. Produktiviteten må stimuleres. Unngå tilskudd til uproduktive dyr. Arealtilskudd må ikke tas ned, men en økning stimulerer ikke til økt arealproduktivitet. Å omdisponere budsjettmidler fra andre ordninger til investeringstilskudd, er ikke ønskelig. Velferdsordningene må følge kostnadsutviklingen.

Struktur

Møre og Romsdal Bondelag mener det er viktigere å bevare strukturen i husdyrtilskuddene enn på areal. Det er viktig å beholde beitekravet, med tanke på å bremse strukturutviklingen. Beiting er og med å legitimere støttenivået til landbruket blant forbrukerne.

Distrikt

Distriktsprofilen i tilskuddsordningene må bevares. Frakttilskudd og distriktstilskudd for melk, egg og kjøtt, er viktigst. Vi mener at distriktsvirkemidlene er viktigere enn strukturdifferentierte tilskudd når det gjelder å holde landbruket i distriktsfylkene i gang.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 2047 Moldegård 6402 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: more.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

Distriktstilskuddet er målrettet ned på gardsnivå og med garantert distriktsvirkning og bør være et av de prioriterte tiltakene. Distriktstilskuddet er knyttet til faktisk levert produkt og kompensere kostnadene etter mengde. Distriktstilskuddet imøtekommer derfor også de litt større brukene i forhold til kostnadene som følger med produksjonsomfanget. Dessuten har det ikke kostnadsdrivende effekt på leiejord slik som arealtilskudd. De er billig å forvalte og lett å kontrollere.

Forenkling

Møre og Romsdal Bondelag er åpen for forenklinger i tilskuddsforvaltningen, men det er viktig å vite konsekvensene før en gjør endringer. Generelt er det viktig å forenkle regelverk slik at skjønsmessige vurderinger blir redusert/elimineret. Vi vil beholde dokumentasjonskravet i ferie- og fritidsordningen, mens sykeavløsningsordningen bør forenkles. Søknad til kun en instans, og denne bør kunne hente inn all informasjon elektronisk og fullføre saksbehandlingen. På grunn av ulik praksis og kvalitet på saksbehandlingen i kommunene, samt skeivfordeling av midlene, bør det vurderes å legge SMIL-midlene til fylket. Produksjonstilskudd: Med et oppdatert husdyrregister kan antall søknadsomganger reduseres til en per år, men med 2 utbetalingsdatoer. Det er viktig å videreutvikle en kartbasert plattform for arealtilskudd. Erstatning for tap av sau på beite reduseres fra to til en ordning. ("Tap av sau på utmarksbeite" og "**Erstatning** for beitedyr tatt av **rovdyr**") Ellers er behovet for forenkling i selve tilskuddsystemet overdrevet. Bonden bruker lite tid på å søke om tilskudd.

Korn og kraftfôr

Kraftfôrprisen må være uendret dette året. Dette fordi det blir vanskelig for husdyrnæringene å ta ut merkostnadene i markedet. For svin og egg er det overproduksjon og i melkesektoren må en eventuell markedsmulighet brukes til å heve inntekt. Heving av kornøkonomien bør komme på produsert mengde, ikke minst for å øke total produksjon. Derfor må det komme som pris-/kvalitetstilskudd, eller må det dekkes ved prisnedskrivning. På nåværende tidspunkt er det vanskelig å ta ut kornprisøkning oppover i verdikjeden. Kornbonden må få dekt kostnadsøkning. Utnytt handlingsrommet innenfor dagens tollvern for å stimulere norsk matkornproduksjon.

Næringsutvikling og kapitaltilgang

Investeringstilskudd blir viktig for å få fornyet bygningsmassen på grunn av stort etterslep. Spesielt viktig med tilskudd der arealressursene begrenser muligheten for å bygge stort. Investeringsfond er en god ide. Dette kan brukes til investeringer i driftsapparat, grøfter, nydyrking, jordkjøp etc. Ref. leiejordsproblematikk.

Miljøvirkemiddel

Grøftetilskudd: I dag teller kornareal det dobbelte av annet fulldyrka areal når midlene skal fordels mellom fylkene, mens det ikke blir tatt hensyn til for eksempel nedbør og jordsmonn. Dette er urimelig forskjellsbehandling. For mange i Møre og Romsdal vil eventuell grøfting være avgjørende for om jorda går ut av drift eller ikke. Det må legges til rette for at også "tilfeldig" vedlikeholdsgrøfting kan utløse tilskudd. Ordningen med antall meter grøft er ikke god. Det må heller være andel av godkjent kostnadsoverslag. Vi ønsker å prioritere friske midler inn til denne ordningen. Tilskuddsats må dobles. Vi må også få inn ei ny ordning med tilskudd til nydyrking. Dette er nødvendig for å produsere nok vinterfôr.

SMIL: Det er viktig for legitimiteten for ordningen blant bøndene at det meste av pengene går til aktive bønder.

Økologisk landbruk

Den nasjonale produksjonen må dekke etterspørselen. For å øke både legitimiteten og produksjon må tilskudd langt større grad stimulere produktivitet. Mer markedsmessig fokus. Det er utfordringer med salget, men vi må dekke etterspørselen for å unngå import. Kostnaden med å nå statens mål om økologisk produksjon må dekkes av staten. Viktig å stille krav til det offentlige om innkjøp!

Velferdsordninger

Landbruket må ha velferdsordninger som kan konkurrere med andre næringer. Folk med næringsinntekt må kunne avløse hverandre. Samdriftsmedlemmer og ektefelle må kunne ta sykdomsavløsning. Tilskudd til avløsning til ferie/fritid og til sykeavløsning må ha et løft. Det er mer krevende å være avløser nå enn før. Derfor er det rimelig å anta at kostnadene til avløser vil stige. Nye brukere bør få halvt avløsertilskudd første driftsår, uten krav til dokumentasjon. Utbetaling av avløsertilskudd minst to ganger i året. Satellitter i purkering bør få avløsertilskudd ut fra sitt reelle produksjonsvolum.

Erstatningsordninger

På tross av store avlingstap, spesielt i indre deler av fylket, i 2013, er det ingen lokallag som kommenterer erstatningsordningene spesielt.

Kjøtt og egg

Svin:

Det beste tiltaket på kort sikt for å styrke økonomien i svineproduksjonen er å sørge for markedsbalanse. Vi vil ha uendret målpris under forutsetning av uendret kraftfôrpris. Distriktstilskudd på gris er viktig for å styrke svinemiljøene i distriktet, og bør styrkes. Det er også viktig at innfrakttilskuddet på slakt blir økt. Satellitter i purkering må få avløsertilskudd og produksjonstilskudd ut i fra sitt reelle produksjonsvolum, og ikke hva som er inne på telledato. Økt dyretallsstøtte på kr 1000 for de første 35 purkene og kr 30 for de første 1400 slaktegrisene. Det må legges til rette for at kjøttbeinmel fra andre dyreslag igjen kan brukes til fôrmiddel til svin.

Storfe:

Selv om det ikke er målpris på storfekjøtt, må pris til bonde betydelig opp. Det må stimuleres til økt storfekjøttproduksjon, både i melkeproduksjonen og ammekuproduksjonen. Distriktstilskuddet storfekjøtt må økes betydelig. Det er viktig for økonomien i husdyrproduksjonene at innfrakttilskuddet på slakt blir økt. Dette er særlig viktig for distriktene. Stadig flere ammekyr får ikke kalv. Det må bli lønnsomt å få i kalv i ammekyrne. Dette kan gjøres ved at tilskudd per mordyr endres til tilskudd per fødte kalv. Tilskudd til avlsarbeid innen kjøttfe må økes betraktelig. Vi ber om at det utarbeides en økonomisk opptrappingsplan for ammeku og storfekjøttproduksjon. Det bør betales høyere investeringstilskudd til driftsbygninger der oksekalven blir framfôret. Dette gjelder også i selvrekutterende storfekjøttproduksjon. Ved tilgang til friske midler bør kvalitetstilskuddet til storfekjøtt økes.

Lam:

En del av tilskudd til vinterfôra sau må over på tilskudd til lammeslakt. Dette for å stimulere kvalitet og produksjon, og ikke til å ha uproduktive dyr til over telledato. Vi viser til rapport nr. 4/2014 fra arbeidsgruppe til jordbruksforhandlingene "Utredning av endring av produksjonstilskudd for sau/lam og geit/kje". Her er det utredet 3 ulike modeller (A, B og C) for fordeling av husdyrtilskudd til sau og lammeslaktstilskudd. Vi anbefaler modell B. Ellers vil vi heve tilskudd til sauer som går på utmarksbeite (for å unngå for mye beiting på dyrka mark). Pris på lam kan øke vesentlig. Det er underskudd i markedet og derfor mener vi det er rom for å heve prisene.

Høyeste sats for produksjonstilskudd opp til 150 vinterfôra sauer. Eventuell vekst i tilskudd må komme i dyregruppen over 100 sauer.

Egg:

Tiltak i eggsektoren må sees i sammenheng med overproduksjonen. Det må fokuseres på næringsstoffregnskapet på enkeltbruk. Lokalisering må ta hensyn til spredeareal.

Grønnsaker, frukt og potet

Vi vil ha økt distrikts- og kvalitetstilskudd for industribær. Dette er enkelt å administrere og en svært viktig sak for bærproduksjonen i Møre og Romsdal. Sortsutviklingsprosjekt for industrijordbær må få målrettet støtte, og det må innføres økonomiske tiltak når det gjelder godkjenning av plantevernmidler for små kulturer.

Det er stort investeringsbehov i frukthagene. Det er mange gamle trær som produserer lite, og det er nye eplersorter det satses på.

Melk

Melk må være hovedsatsingsområde i årets jordbruksforhandlinger. Kostnadsøkningen de siste årene har vært formidabel. Med stor avgang av melkeprodusenter, og med mål om økt produksjon, må lønnsomheten bedres. Inntektene i melkeproduksjonen på Vestlandet er lavere enn gjennomsnittet i landet. Og nedgangen i melkeproduksjonen er større enn i resten av landet. Målprisen må økes med 20 øre. Samdrifter må kunne starte opp når som helst på året.

Geiteholdet er et viktig bidrag i norsk matproduksjon. Det er viktig å se på tiltak som stimulerer avsetningen av geitemelk og geitekjøtt for å styrke produksjonsmiljøet. Vi ønsker å styrke distriktstilskuddet til geitemelk i klyngene med geitemelkprodusenter.

Kvoter

Det viktigste med kvotesystemet er å beholde regionsvise kvoter og selve kvotesystemet. Lokallagene er delt mellom å beholde dagens kvotetak og felles på 750 tonn. Styret ser at det kan være fornuftig med felles regelverk for samdrifter og enkeltbruk både når det gjelder kvotetak og kvoteleie. Bondelaget bør ikke fronte dette inn i forhandlingene, men det kan være noe å forhandle om. Viss vi må kompromisere om kvoteregulering, er det bedre med et felles kvotetak for alle, enn økt kvote utover 750 tonn.

Skatt/avgifter/avskrivninger/fond

Skatteregelverket må stimulere til at bruk i drift blir solgt i stedet for at de blir nedlagt. Selger må også få beholde en større del av salgsgevinsten ved salg av jord til tilleggsjord. Samboerpar må på lik linje med gifte ha mulighet for å dele inntekten fra gårdsdriften. Med dagens regelverk må en av partene betale arbeidsgiveravgift. Hardere beskatning på kapitalinntekter innført i 2005 må fjernes fordi dette slår spesielt hardt ut for personlig næringsdrivende og i særdeleshet jordbruk.

Bonden må kompenseres for kostnadsøkning på grunn av økt dieselavgift.

Annet

Pelsdyr - pelsdyrfôr må fortsatt ha frakttilskudd. Pelsdyrfarmer i Møre og Romsdal får nå fôret fra Trondheim. Vi vil gi tilskudd til finansiering av en sertifiseringsordning i pelsdyrnæringen. Tilskudd til gamle husdyrraser endres til tilskudd per født kalv. Fødte kalver stimulerer til produksjon og en bedre bevaring av rasene.

Bikuber – økt tilskudd på kr 200 per bikube. Disse er avgjørende for produksjon av frukt og bær. Birøktstående trenger å få økt produksjonstilskudd slik at inntektene fra denne produksjonen kan nærme seg resten av landbruksnæringa.

Vi vil ha økt satsing på skogsvegbygging. Et hogstlag koster kr 2600 per time i drift. Disse timene må være effektive for å sikre lønnsomhet i verdikjeden. Markedssituasjonen for tømmer i Midt-Norge er unik. Industrien får ikke hentet inn nok lokalt tømmer.

Det er behov for midler til økt nyplanting til skog.

Beredskapslageret for korn må inn.

Kvalitetstilskudd på lam og et eventuelt kvalitetstilskudd på storfeslakt må ikke avkortes med hensyn til taket på husdyrtilskudd.

Viktig at RÅK-ordningen videreføres.

Vedlegg i særskilt sending uttaler og innspill fra:

Uttaler og innspill fra disse 30 lokale Bondelag: Aure og Tustna BL, Austefjord og Bjørke BL, Averøy BL, Eide BL, Eidsdal og Norddal BL, Fræna BL, Gjemnes BL, Gossen BL, Halså BL, Hildre og Vatne BL, Hjørundfjord BL, Hustad BL, Liabygda BL, Midsund BL, Molde BL, Nesset BL, Rauma BL, Rindal BL, Skodje BL, Stranda BL, Straumsnes BL, Sunnlyven BL, Surnadal BL, Tingvoll BL, Valldal BL, Vestnes BL, Ytre Haram BL, Ørskog BL, Ørsta BL, Ålvund BL.

10 samarbeidende organisasjoner Felleskjøpet, Fjordane Pelsdyravslag og Midt-Norsk Fôr SA, Grøntutvalet på Vestlandet, M&R fylkeskommune, Norske Landbrukstenester, Norsk Kasjmirlag, Norsvin i M&R, Nortura, Tine Meieriet Vest, TYR.

Fra møtet om uttale jordbruksforhandlingene 11. mars 2014 på Skarstua ved Molde

Sittende foran f.v.: nestleder Anne Katrine Jensen, fylkesleder Inge Martin Karlsvik, styremedlemmene Arne Rekkedal og Odd Helge Gangstad, og i midten Gunnhild Overvoll og Trond Malmedal.

Stående bak f.v.: Organisasjonssjef Arnar Lyche, Reidar Lindset (Norsvin), landbruksdirektør Anne Berit Løset, Rose Bergslid (Bioforsk), Olav Håkon Ulfesnes (Felleskjøpet N&R), Birgit Oline Kjerstad (Tine Meieriet Vest), Odd Bjarne Bjørdal (M&R Sau- og geitalslag), Ivar Aae (Landbruk Nordvest), Audun Skjervøy (grønttalsperson i M&R Bondelag og Øyvind Karlsen-Heinåli (TYR). (Foto: Arild Erlien).